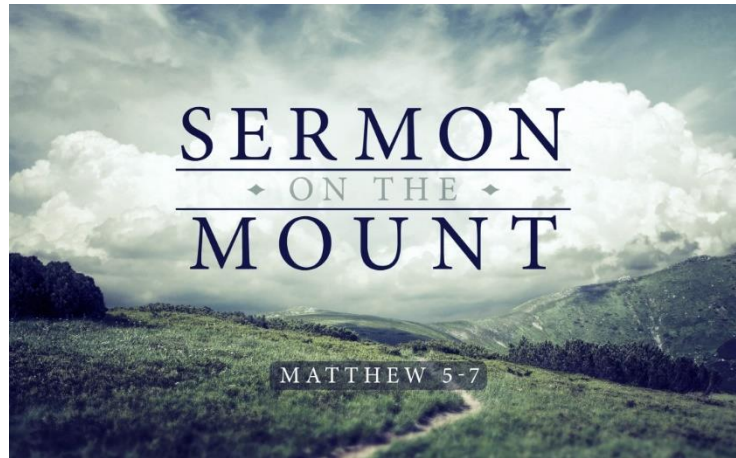

DEEL 1 INLEIDING OP MATTHEÛS EN DE BERGREDE

WAT GAAN WE DOEN?

Komend seizoen gaan we met elkaar de Bergrede bestuderen en vandaag kijken we allereerst in vogelvlucht naar het grotere geheel waarin we deze toespraak van de Heer Jezus in de Bijbel tegenkomen. We gaan met elkaar de achtergronden van het Mattheüsevangelie en de setting en achtergrond van de Bergrede bekijken.

EVANGELIE

In de kerk kom je het woord 'evangelie' regelmatig tegen in de Bijbel, liederen en gesprekken maar wat betekend het nu eigenlijk? **Probeer dat voor jezelf nu eens kort te omschrijven:**

Misschien kun je 'evangelie' wel vergelijken met wat wij nu kennen als **breaking news**. Wanneer er ten tijde van het Nieuwe Testament de keizer bijvoorbeeld een kind had gekregen dat gingen boodschappers met dat goede bericht op pad om het bekend te maken. Het is dus een belangrijk en goed nieuwsbericht wat verspreid moet worden. Het Griekse woord:

Euaggelion is dus niet exclusief Christelijk en kan in principe voor elk goed bericht gebruikt worden. Toch is 'evangelie' een prachtig woord om te gebruiken voor de boodschap van de Bijbel want het verhaald van het beste nieuws wat we als mensen te horen kunnen krijgen. We zien dat de Heer Jezus zelf ook Zijn boodschap omschrijft als 'evangelie' (bv. Markus 1:15) Toen in de vroege kerk na de Hemelvaart van Jezus steeds meer behoefte ontstond om uit de eerste hand, van ooggetuigen, te horen wat Jezus allemaal had gedaan en gezegd begonnen de apostelen hun ervaringen nauwkeurig op schrift te stellen. Waarschijnlijk is Marcus het oudste evangelie en vormde het daarmee ook de bron van de overige evangelisten die het gebruikten als model en het aanvulden met hun eigen materiaal. Het bijzondere is dat hoewel op eerste gezicht de evangeliën op elkaar lijken en veelal dezelfde gebeurtenissen beschrijven ieder evangelie een compleet eigen karakter heeft.

Mattheüs, Markus en Lukas lijken heel erg op elkaar wat betreft inhoud en opbouw en deze noemen we daarom ook wel de synoptische evangeliën. Het is heel makkelijk om deze in een kolommenoverzicht (synopsis) naast elkaar te plaatsen. Johannes hanteert een meer eigen stijl. Elke evangelist heeft een eigen 'publiek' en een boodschap die hij wil overbrengen en dat verklaart ook dat er soms zaken wat anders verwoord worden. Iedere evangelist stelt Jezus op zijn eigen manier voor aan het publiek waarop hij zich richt. Dat publiek bepaald ook deels wat er in de beschrijving van het leven van Jezus benadrukt wordt.

Als je de evangeliën hebt gelezen probeer dan eens te omschrijven op wie de schrijvers zich met name richten:

Markus was een man die tot geloof in Jezus was gekomen en met zijn moeder in Jeruzalem woonde (Hand. 12:12) Hij was een neef van Barnabas (Kol. 4:10) en was met Paulus op zendingsreis geweest. Hij schrijft zijn evangelie als vooral om mensen ervan te overtuigen dat Jezus Gods Zoon is. Het is dus geschreven om ongelovigen bekend te maken met Jezus.

Lukas was een naaste medewerker van Paulus en hij richt zich op een zekere Theofilus. Iemand met een heidense achtergrond die waarschijnlijk christen is geworden en meer wil weten over Jezus. Lukas richt zich dus op mensen met een heidense achtergrond en wil vooral hen betrouwbare informatie geven over wie Jezus is en wat Hij heeft gedaan.

Johannes was de leerling Johannes die met Jezus meereisde tijdens Zijn leven op aarde en hij schrijft zijn evangelie aan gelovigen met een Joodse achtergrond. In de tijd dat Johannes schrijft gaan er al allerlei dwaalleringen rond over Jezus en hij wil deze corrigeren en duidelijk maken dat Jezus daadwerkelijk Gods Zoon is en dat ze eeuwig leven vinden kunnen door te geloven in Hem.

HET EVANGELIE VAN MATTHEÛS

Auteur:

Mattheüs / Levi:

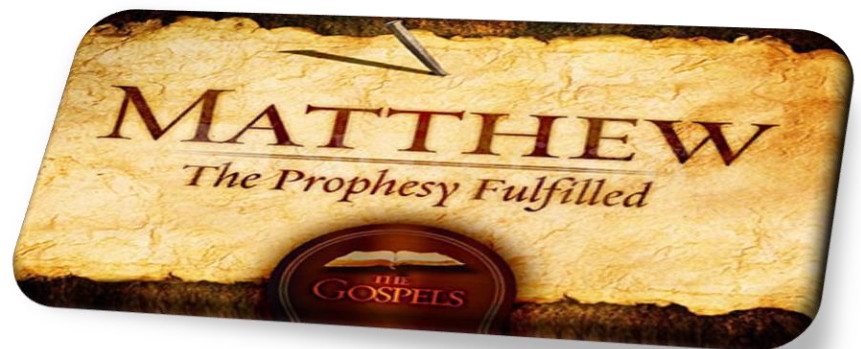
ex-tollenaar

(Mattheüs 9:9-13, Lucas 5:27-32, Markus 2:14-17)

één van de 12 discipelen (een ooggetuige dus!)

Structuur:

- 5 blokken met redevoeringen afgewisseld door vertellingen over de daden van de Heer Jezus (de onderwijsblokken worden steeds afgesloten met de zin: "Toen Jezus deze woorden had geëindigd, gebeurde het")

Als we dat in gedachten houden dan kun je het boek Mattheüs als volgt indelen:

Indeling	Hoofdstukken	Wat gebeurt er?
Inleiding	Hoofdstuk 1:1-2:23	stamboom en geboorte van de Heer Jezus
Deel 1	Hoofdstuk 3:1-4:25	Vertellingen (begin van de bediening)
	Hoofdstuk 5:1-7:29	Onderwijs (Bergrede)
Deel 2	Hoofdstuk 8:1-9:34	Vertellingen (wonderen en genezingen)
	Hoofdstuk 9:35-42	Onderwijs (Instructie van de leerlingen)
Deel 3	Hoofdstuk 11:1-12:50	Vertellingen (wonderen en conflicten)
	Hoofdstuk 13:1-53	Onderwijs (gelijkenissen)
Deel 4	Hoofdstuk 13:54-17:27	Vertellingen (wonderen, verheerlijking, conflict)
	Hoofdstuk 18:1-35	Onderwijs (dienen en vergeving)
Deel 5	Hoofdstuk 19:1-22:46	Vertellingen (gelijkenissen, conflict)
	Hoofdstuk 23:1-25:46	Onderwijs (rede van de laatste dingen)
Afsluiting	Hoofdstuk 26:1-28:20	Dood, Opstanding en zendingsbevel

Bijzonderheden van Mattheüs:

- ✓ Langste van de evangeliën.
 - Richt zich met name op mensen met een Joodse achtergrond
 - Kennis van Joodse gebruiken wordt veronderstelt.
 - Jezus als beloofde Messias.
 - Veel aandacht voor vervulling van profetieën.¹
 - Uitleg over het Koninkrijk van God
 - Jezus gepresenteerd als de ware Koning

¹ Zie bijlage 1

Uniek materiaal:

- de geboortegeschiedenis (vanuit Jozefs perspectief)
- de wijzen uit het oosten / de vlucht naar Egypte
- de bewaking van Jezus' graf en het bedrog daarover
- passages over de komende kerk/gemeente: 16:18 en 18:15-17
- bepaalde gelijkenissen (arbeiders in wijngaard / koninklijke bruiloft)

INLEIDING OP DE BERGREDE

Als het goed is heb je de Bergrede doorgelezen. Zo niet, doe dat eens voor we verder gaan. **Wat is je eerste indruk van deze rede van de Heer Jezus? Hoe moeten we deze toespraak zien? Is ze relevant voor ons vandaag en waarom denk je?**

In de loop van de eeuwen zijn er boeken vol geschreven over de Bergrede en dat laat al wel zien dat dit deel van het onderwijs van de Heer Jezus tot de verbeelding spreekt en tot denken stemt. Zoveel boeken als er zijn zoveel verschillende visies zijn er ook te vinden op de Bergrede en wat ze vandaag de dag tot de Christen wil zeggen. Een behulpzame manier om de Bergrede te lezen en te interpreteren is om haar te bekijken in de context van het totale onderwijs van Jezus.

In Mattheüs 4:17 lezen we; *Van toen af begon Jezus te prediken en te zeggen: Bekeer u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.* En in hoofdstuk 4:23 staat; *En Jezus trok rond in heel Galilea, gaf onderwijs in hun synagogen en predikte het Evangelie van het Koninkrijk, en Hij genas elke ziekte en elke kwaal onder het volk.*

Bedenk dat Mattheüs in zijn evangelie de Heer Jezus voorstelt als de ware Koning en Messias. Het Joodse volk leefde al jaren onder Romeinse onderdrukking en men verwachtte de door God beloofde verlossing. Men keek enorm uit naar de Messias en ze hadden een duidelijk beeld van hoe het koninkrijk er volgens hen uit zou zien. Wanneer de Messias zou komen zou deze de Romeinen

verjagen, van Israël weer een onafhankelijke staat maken en hijzelf zou als koning in de lijn van David Israël weer aanzien geven. Met het herstel van Israël en de regering van de Messias zou een tijd van vrede en voorspoed aanbreken. Je kunt je voorstellen dat wanneer Jezus spreekt over het goede nieuws dat het Koninkrijk nabij is en ze

in de wonderen Gods ingrijpen herkennen ze ook vol verwachting uitkijken naar wat Jezus gaat doen. Enorme menigten volgen Jezus. Hoe Jezus het vervolgens aanpakt maakt in alles duidelijk dat Hij toch een ander soort Koning is dan ze verwachten en dat het Koninkrijk wat Hij verkondigt er heel anders uitziet dan ze voor ogen hebben. Jezus spreekt niet over

militaire campagnes, nationale trots en economische groei maar heeft het hoe je leeft als burger van het Koninkrijk der hemelen. Hij sluit daarmee heel nauw aan bij de opdracht die God bij monde van Mozes aan het volk van Israël had gegeven. **Lees Exodus 19:5 en 6. Wat betekend deze opdracht voor de Israëlieten?**

Je ziet dat ze Gods volk zijn. God heeft hen uitgekozen en ze mogen Gods bijzondere volk zijn. God geeft hen vervolgens de 10 geboden en de overige bepaling van het verbond om naar te leven want in de wijze waarop het volk van Israël leeft behoort ook voor alle andere volken duidelijk te worden hoe groot, machtig, goed, genadig en liefdevol God is. De bedoeling is dat waar God gehoorzaamt wordt dit zichtbaar wordt in de wijze waarop mensen leven. Helaas laat de geschiedenis van het volk van Israël duidelijk zien dat het niet is gelukt te leven naar die hoge roeping. Er is iets nieuws nodig en door het hele Oude Testament heen (zie bv. bijlage 1) beloofd God iets nieuws te doen door het werk van een Gezalfde (=Messias) Als Jezus met Zijn 12 leerlingen de berg opgaat en begint te onderwijzen zal dat de Joodse lezers hebben herinnert aan Mozes en het volk van Israël bij de Sinäi.

Daar waar God regeert

Zo wordt in het spreken van Jezus ook gaandeweg het Mattheüs evangelie steeds meer duidelijk over waar het koninkrijk der hemelen is. Jezus is inderdaad de beloofde Messias en Hij komt iets nieuws brengen wat veel verder gaat dan het nationale herstel van Israël. Hij is de Koning die komt en waar Hij is daar is het Koninkrijk. Hij is de Koning die Zijn leven geeft voor Zijn onderdanen. Daar waar God mag regeren daar is het Koninkrijk. Dat zien we in het onderwijs en de wonderen van Jezus en daar waar

mensen zich in gehoorzaamheid aan Jezus geven worden ze deel van dat Koninkrijk.

Als je dit leest en weet zou je dan in eigen woorden kunnen omschrijven wat er in de theologie bedoeld wordt als gezegd wordt dat het Koninkrijk der hemelen een koninkrijk is wat er u al is en tegelijkertijd een Koninkrijk wat ook nog steeds komende is?

In de Bergrede laat Jezus zien hoe een burger van Zijn Koninkrijk eruit ziet en hoe deze behoort te leven. Het is dus veel meer een karakterbeschrijving van een burger van dat Koninkrijk dan dat het een wetboek van het Koninkrijk is. Belangrijk daarbij om te onthouden is dat genade de toegang vormt tot het koninkrijk. Het is niet zo dat wanneer we

ons aan de dingen in de Bergrede houden we dan automatisch een burger van dat Koninkrijk zijn. Het zou zo behoren te zijn dat wanneer we door genade ons leven onder heerschappij van Christus plaatsen dit een uitwerking behoort te hebben op heel ons leven en we steeds meer gaan lijken op het plaatje van de mens die Jezus schetst in de Bergrede.

Hierin wordt dus ook weer zichtbaar wat we eerder zagen in Exodus 19 dat God wil dat in het leven van de mensen die Hem toebehoren zichtbaar wordt hoe groot, machtig, goed, genadig en liefdevol God is. (zie ook 1 Petrus 2:9-10)

In de Bergrede laat Jezus zien hoe een burger van Zijn koninkrijk eruit ziet. Dat kan ontmoedigend zijn omdat het laat zien dat bij God de lat erg hoog ligt en we uit onszelf nooit zo kunnen worden. Wij leven echter uit genade en onderwijs als in de Bergrede herinneren ons aan onze behoefte aan die genade. De karakterbeschrijving drijft ons in de armen van Jezus die met Zijn Heilige Geest ons hart wil transformeren. (2 Kor. 9:8, Fil. 1:6, Efe 2:10, Heb. 13:20-21, Gal 5:22-25) We leren leven omdat Christus ons hart transformeert!

Dr. Martyn Lloyd -Jones schrijft de wereld van vandaag is op zoek naar, en heeft een wanhopige behoefte aan, ware christenen. Ik wordt nooit moe om te zeggen dat de kerk geen evangelistische campagnes moet organiseren om buitenstaanders aan te trekken, maar zelf moet beginnen het christelijk leven in de praktijk te brengen. Als ze dat deed zouden de mensen onze gebouwen binnen stromen. Ze zouden zeggen: 'wat is het geheim dat hier achter ligt'. ...Hier is het leven waar we toe geroepen zijn, en ik houd staande dat, als nu iedere christen in de kerk naar de Bergrede leefde, de grote opwekking waar we voor bidden en naar verlangen al zou zijn begonnen. ²

Reageer eens op deze uitspraak van Lloyd-Jones. Ben je het met hem eens? Waarom wel of niet?

² Martyn Lloyd-Jones, De Bergrede deel 1 en 2 pastoraal uitgelegd (Heerenveen: Groen en Zoon-Leiden, 2000), p 26 en p 37.

Structuur van de Bergrede:

De Bergrede zou je als volgt kunnen indelen:

5:1-12 Algemene karakterbeschrijving van een burger van het Koninkrijk der hemelen.

5:13-16 Het effect van de christen in de wereld.

5:17-48 Hoe we rechtvaardig leven kunnen leven.

6:1-34 Leven in afhankelijkheid van de Koning.

7:1-20 Hoe de Koning je relaties wil transformeren

7:21-27 Toewijding aan de Koning

Dit is zeker niet de enige mogelijke indeling en de wijze waarop Jezus de Bergrede uitspreekt maakt het ook best moeilijk om een hele heldere scheiding in onderwerpen en thema's aan te brengen. Uiteindelijk vormt de hele toespraak een geheel.

Tot slot een aantal vragen om deze inleiding af te ronden en je aan het denken te zetten:

Waar in jouw leven kun je zien dat God regeert?

Hoe zit dat hier in de kerk?

Is Gods regering ook buiten de kerk zichtbaar? Hoe dan?

Als je naar je leven kijkt en naar het beeld wat Jezus schetst in de Bergrede moet je dan ook erkennen dat er terreinen zijn in je leven waar niet Hij maar jij de touwtjes in handen hebt? Welke zijn dat?

BIJLAGE 1

Hoe Mattheüs duidelijk maakt dat Jezus de vervulling is van de beloften in het Oude Testament³.

- 1 Mat.1:23 (Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren, en men zal Hem de naam Immanuël geven), Jes.7:14.
- 2 Mat.2:6 (En gij, Bethlehem, land van Juda, ... uit u zal een leidsman voortkomen, die mijn volk Israël weiden zal), Mi.5:1.
- 3 Mat.2:15 (Uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen), Hos.11:1.
- 4 Mat.2:18 (Een stem is te Rama gehoord, geweest en veel geklaag: Rachel wenend om haar kinderen, weigert zich te laten troosten, omdat zij niet meer zijn.), Jer.31:15.
- 5 Mat.2:23 (vestigde hij zich in een stad genaamd Nazareth, opdat in vervulling zou gaan hetgeen door de profeten gesproken is,), Jes.11:1.
- 6 Mat.3:3 (Bereidt de weg des Heren, maakt recht zijn paden.), Jes.40:3.
- 7 Mat.4:4 (Niet alleen van brood zal de mens leven, maar van alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat.), Deut.8:3.
- 8 Mat.4:6 (Aan zijn engelen zal Hij opdracht geven aangaande u, en op de handen zullen zij u dragen, opdat gij uw voet niet aan een steen stoot.), Ps.91:11.
- 9 Mat.4:7 (Gij zult de Here, uw God, niet verzoeken.), Deut.6:16.
- 10 Mat.4:10 (De Here, uw God, zult gij aanbidden en Hem alleen dienen.), Deut.6:13.
- 11 Mat.4:16 (het volk, dat in duisternis gezeten is, heeft een groot licht gezien, en voor hen, die gezeten zijn in het land en de schaduw des doods, is een licht opgegaan.), Jes.9:1.
- 12 Mat.5:21 (Gij zult niet doodslaan), Ex.20:13.
- 13 Mat.5:27 (Gij zult niet echtbreken), Ex.20:14.
- 14 Mat.5:48 (Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is.), Lev.19:2.
- 15 Mat.8:17 (Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen.), Jes.53:4.
- 16 Mat.9:13 (Barmhartigheid wil Ik en geen offerande;), Hos.6:6.
- 17 Mat.11:5 (blinden worden ziende en lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd en doven horen en doden worden opgewekt en armen ontvangen het evangelie.), Jes.29:18.
- 18 Mat.11:10 (Zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit, die uw weg voor U heen bereiden zal.), Mal.3:1
- 19 Mat.12:7 (Barmhartigheid wil Ik en geen offerande;), Hos.6:6.
- 20 Mat.12:18 (Zie, mijn knecht, die Ik verkoren heb, mijn geliefde, in wie Mijn ziel een welbehagen heeft, Ik zal mijn Geest op Hem leggen en Hij zal de heidenen het oordeel verkondigen.), Jes.42:1.

³ Afkomstig uit StudieBijbel online, artikel: Inleidingsvragen bij het evangelie naar Matteüs - G. van den Brink, 2003

- 21 Mat.13:14 (Met het gehoor zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en gij zult het geenszins opmerken; want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn hardhorend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen, en met hun oren niet horen, en met hun hart niet verstaan en zich bekeren, en Ik hen zou genezen.), Jes.6:9.
- 22 Mat.13:35 (Ik zal mijn mond opendoen met gelijkenissen, Ik zal verkondigen wat sinds de grondlegging der wereld verborgen gebleven is.) Ps.78:2
- 23 Mat.15:4 (Eer uw vader en uw moeder), Ex.20:12.
- 24 Mat.15:8 (Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij.), Jes.29:13.
- 25 Mat.18:16 (... opdat op de verklaring van twee getuigen of van drie elke zaak vaststa.), Deut.19:15.
- 26 Mat.19:4 (... dat de Schepper hen van den beginne als man en vrouw heeft gemaakt?), Gen.2:24.
- 27 Mat.19:18 (Gij zult niet doodslaan, gij zult niet echtbreken,), Ex.20:13.
- 28 Mat.21:5 (Zegt der dochter Sions: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en rijdend op een ezel, en op een veulen, het jong van een lastdier.), Jes.62:11/Zach.9:9.
- 29 Mat.21:9 (... gezegend Hij, die komt in de naam des Heren;), Ps.118:26.
- 30 Mat.21:13 (Mijn huis zal een bedehuis heten,), Jes.56:7.
- 31 Mat.21:16 (Uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt Gij lof bereid ...), Ps.8:2.
- 32 Mat.21:42 (De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, deze is tot een hoeksteen geworden;), Ps.118:22.
- 33 Mat.22:24 (... indien iemand sterft zonder kinderen, zal zijn broeder diens vrouw trouwen en voor zijn broeder nakomelingschap verwekken.), Deut.25:5/Ps.118:22.
- 34 Mat.22:32 (Ik ben de God van Abraham, en de God van Isaak, en de God Jakob), Ex.3:6.
- 35 Mat.22:37 (Gij zult de Here, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw verstand.), Deut.6:5.
- 36 Mat.22:39 (Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.), Lev.19:18.
- 37 Mat.22:44 (Zet U aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden onder uw voeten gelegd heb.), Ps.110:1.
- 38 Mat.23:39 (Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren!), Ps.118:26.
- 39 Mat.24:7 (Want volk zal opstaan tegen volk, en koninkrijk tegen koninkrijk, en er zullen nu hier, dan daar, hongersnoden en aardbevingen zijn.), Jes.19:2
- 40 Mat.24:15 (Wanneer gij dan de gruwel der verwoesting ... op de heilige plaats ziet staan ...), Dan.9:27.
- 41 Mat.24:21 (... er zal dan een grote verdrukking zijn, zoals er niet geweest is van het begin der wereld tot nu toe en ook nooit meer wezen zal.), Dan.12:1.
- 42 Mat.26:31 (Ik zal de herder slaan en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.), Zach.13:7.
- 43 Mat.26:38 (Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe;), Ps.42:6.

- 44 Mat.26:64 (Doch Ik zeg u, van nu aan zult gij de Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand der Macht en komende op de wolken des hemels.), Dan.7:13.
- 45 Mat.27:34 (en zij gaven Hem wijn, vermengd met gal, te drinken. En toen Hij die proefde, wilde Hij niet drinken.), Ps.69:22.
- 46 Mat.27:35 (Nadat zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden zij zijn klederen door het lot te werpen,), Ps.22:19.
- 47 Mat.27:39 (En de voorbijgangers spraken lastertaal tegen Hem, schudden hun hoofd ...), Ps.22:8.
- 48 Mat.27:43 (Hij heeft zijn vertrouwen op God gesteld; laat die Hem nu verlossen, indien Hij een welgevallen in Hem heeft; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon.), Ps.22:9.
- 49 Mat.27:46 (Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?), Ps.22:1.
- 50 Mat.27:48 (En terstond liep een van hen toe en nam een spons, drenkte die met zure wijn, stak ze op een riet en gaf Hem te drinken.), Ps.69:21.